
Jakou řečí mluví materiál?

Jakou řečí mluví materiál?

Otázku, jakou řečí hovoří materiál, si položili vědci z Ústavu etnologie Filozofické fakulty Univerzity Karlovy. Cílem projektu Řeč materiálu: tradiční řemeslné technologie pro záchranu kulturního dědictví a současný životní styl je vytvořit podmínky pro zachování tradičního řemesla, které v posledních dekádách z českého prostředí mizí. Na vině je především nedostupnost původních materiálů, nedostatečná generační kontinuita ve znalosti řemesla a dovednostech s tím spojených, nízká fundovanost živnostníků i narůstající množství zahraničních náhražek.



„Tradiční řemeslo je u většiny lidí spojeno s lidovou produkcí. Proto jsme se zaměřili na doposud nezpracovanou oblast, kterou je měšťanské a šlechtické prostředí. Ačkoli u nás bývají skvěle zmapovány zámecké interiéry, návštěvník se během exkurze obvykle nedozví nic o postupech a materiálech, z nichž daný předmět nebo celý interiér vznikl,“ uvádí dr. Barbora Půtová, hlavní řešitelka projektu.

Zachovat tradiční měšťanské řemeslo se tým dr. Půtové z Ústavu etnologie FF UK rozhodl z prostého důvodu – řemeslníků, kteří aplikují po staletí vyvíjené a osvědčené postupy a metody, rapidně ubývá a nejsou včas nahrazováni lidmi obeznámenými s původními technologiemi i materiálem. Tradiční měšťanská řemesla rozvíjená na našem území

po staletí jako například štafířství, prýmkařství, štukatérství, tapisérie nebo kamnářství jsou na ústupu. „Pokud tradiční řemeslo nezmapujeme dnes, další generace již nebude mít na co navazovat,“ varuje Půtová.

„Budeme proto chodit za starými mistry a specialisty z příslušného oboru, abychom zachytili jejich postupy s původním materiálem a technologiemi jeho zpracování. Výstupy z projektu potom budou sloužit pro účely obnovy sbírkových či památkových artefaktů a výchovu nových mistrů uměleckého řemesla či restaurátorů,“ vysvětluje Půtová. K zachování tradičních technologických postupů využije tým vědců audiovizuální záznamy, vzniknou také metodiky, které poslouží jako příručky pro školy i pro restaurátory, konzervátory a další. Mnoho řemesel je dnes stále součástí životního stylu, v posledních dvaceti letech jsou však tradiční produkty nahrazovány levnými náhražkami ze zahraničí. „Do roku 1989 byla řada řemeslníků sdružena pod ministerstvem kultury, které bylo garantem kvality. Sdružení byla ale roku 1992 zrušena a více než sedmdesátiletá tradice se utlumila,“ zdůrazňuje etnoložka.

Řeč materiálu – tradiční řemeslné technologie pro záchranu kulturního dědictví a současný životní styl



Do projektu, který byl podpořen grantem NAKI (Program na podporu aplikovaného výzkumu a experimentálního vývoje národní a kulturní identity na léta 2016 až 2022) jsou zapojeny také Národní památkový ústav a Národní technické muzeum. Projekt bude mapovat celkem dvanáct tradičních řemesel, například vitráil, truhlářství, řezbářství, nábytkářství, tkalcovství a čalounictví. Pro veřejnost nejzajímavějším výstupem bude expoziční dílna, která vznikne ve spolupráci s Centrem stavitelského dědictví Plasy a představí návštěvníkům tradiční řemeslo v praxi. V expoziční dílně bude možno

nahlédnout pod pokličku stavebnímu zámečnictví, štukatérství, výrobě a zpracovávání umělého mramoru, stavebnímu truhlářství a parketářství.

PhDr. Barbora Půtová, Ph.D. et Ph.D., je česká kulturní antropoložka a historička umění. Zabývá se problematikou hmotné kultury, umělecké tvorby a kulturního dědictví. Mezi další oblasti jejího odborného zájmu patří vizuální antropologie, antropologie umění a antropologie turismu.